

SO POKRAJINE MRTVO ROJENO DETE?

V preteklem letu je tekla intenzivna razprava o ustanavljanju pokrajin v Republiki Sloveniji. Spomnimo se, da je Državni svet dal pobudo, da se že začeta poglobljena razprava o pokrajinah v letu 2007 ter priprava ustrezne zakonodaje v letu 2008 nadaljuje, kajti Ustava RS v svojem 143. členu zelo jasno definira postopek nastajanja pokrajin. Res pa je, da je bila naša ustava že sprejeta leta 1991 in ni težko izračunati, koliko let je preteklo od takrat pa do leta 2007. Prav tako ni težko izračunati, koliko let je preteklo od leta 2008 do leta 2019. Gre torej za leta, ki preprosto pomenijo ignoranco v ustavi zapisanega 143. členu, pri čemer ni izvzeta nobena vlada. Bivši minister Medved je na lanski Večerovi okrogli mizi o pokrajinah poudaril, da vlada še ni prevzela projekta o pokrajinah. Kolikor pa sem kasneje sledil tej problematiki, je ostalo zgolj pri ministri izjavi. Kasneje je prišlo obdobje coronavirusa in prišlo je do menjave vlade.

Razumljivo je, da so bili napor nove vlade usmerjeni v zaježitev širjenja pandemije in je to bila njena primarna naloga. Toda kljub temu nisem nikjer zasledil, da bi sedanja vlada kakorkoli nakazala, da se bo problematiki ustanavljanja pokrajin posvetila takoj, ko bo to mogoče. Ali drugače, beseda »pokrajine« je praktično potonila v pozabo. Pa bi se dejansko to smelo zgoditi? Res je potrebno poudariti velike napore za zaježitev coronavirusa v Sloveniji, vendar so bile pred obstoječo vlado obsežne strokovne in javne razprave o ustanavljanju pokrajin. Na spletnih straneh lahko bralci najdejo imena članov delovne skupine za pripravo predloga o ustanavljanju pokrajin. Teh je okoli 60, vodil pa jo je dr. Brezovnik. Odvijala se je celo razprava, ki jo je vodil predsednik republike Pahor, kjer je bil prisoten praktično celoten politični vrh Slovenije. Od tod dalje več nisem zasledil nadaljevanja aktivnosti v smeri priprave ustrezne zakonodaje v duhu 143. členu ustave.

Kakorkoli že se je odvijala aktivnost o ustanavljanju pokrajin, bi sedanja vlada ob sproščanju korona ukrepov morala ponovno začeti aktivnosti glede ustanavljanja pokrajin. Najbrž bi morala najprej ugotoviti, do kakšnih zaključkov in predlogov je prišla omenjena delovna skupina in ugotoviti smiselnost njihovih ugotovitev in predlogov. Naj pri tem poudarim, da sem odločno proti takratnemu predlogu, da imamo v Sloveniji 12 pokrajin, kot je to predlagala omenjena delovna skupina, od tega bi naj Ljubljana in Maribor imeli celo status pokrajine. Takšno razbijanje Slovenije je nedopustno, saj ni enotnih etničnih osnov za toliko pokrajin. Pa tudi ob upoštevanju etničnih vidikov za definiranje pokrajin ne moremo mimo dejstva, da je Slovenija teritorialno in po številu prebivalcev majhna država in je število pokrajin, ki jih zlasti predlaga delovna skupina, po mojem mnenju povsem nesprejemljiv predlog. V enem od člankov sem zapisal, da če že, potem so samo etnične značilnosti osnova za definiranje pokrajin. Že prva delitev Slovenije na 212 občin je bila nesmisel, ki se bo ob definiranju pokrajin ponovno pokazala kot nepotrebno razbijanje monolitnosti določenih regij in to predvsem ob prenosu oblasti z države na pokrajine in s pokrajin na občine. Zato je racionalnost pri ustanavljanju pokrajin nujna. V tem duhu so smiselne naslednje pokrajine: Gorenjska, Dolenjska, Primorsko-notranjska, Štajerska, Koroška in Prekmurska pokrajina. Narečja, običaji, navade, noše, kulinarika in cela vrsta drugih etnično-zgodovinskih

značilnosti so edini kriterij za njihovo definiranje. To je tudi lahko izhodišče za pripravo njihovih razvojnih načrtov, torej tistih, ki bi jih vlada podprla kot odraz realnega potenciala sleherne pokrajine in s tem dela razvojnega načrta države kot celote. Prav specifičnosti pokrajin predstavljajo pravi razvojni potencial in temeljno izhodišče za investiranje v tovrstne potencialne. Torej, nikakor ne več centralizacije države, temveč decentralizacija; nikakor ne več investiranje samo v center države, temveč v skladu z razvojnimi načrti pokrajin investirati v pokrajine. Naj samo spomnim, da sem v enem od člankov prikazal indeks razvojne ogroženosti pokrajin (v tem primeru statističnih) in bilo je evidentno, da je npr. Ljubljana z okolico imela kar petkrat manjši indeks razvojne ogroženosti kot Prekmurje. Temu primerno, ker ni bilo ustreznih investicij, se je delovna sila iz Prekmurja masovno zaposlovala v Avstriji. Centralizacija v Sloveniji pa je privedla do tega, da je 26,6 % vseh delovnih mest v Sloveniji koncentriranih v Ljubljani in da se na delo v Ljubljano vozi preko 90.000 ljudi.

Skratka, dosedanja razvojna politika Slovenije je slonela samo na minornem investiranju v razvojne potencialne vsega, kar ni dišalo po centru Slovenije. Da, bila je tudi izjema, to je TEŠ-6, v kar so politične strukture vložile neverjetno vsoto denarja, da sedaj tečejo razprave o njegovem zaprtju. Koliko je torej ta investicija pomagala k razvoju Šaleške doline, pa ni težko ugotoviti. Skratka, sedanja vlada bi morala zadolžiti ustrezno ministrstvo, da z vso resnostjo nadaljuje razpravo o ustanavljanju pokrajin. Oblikovana bi morala biti manjša delovna skupina od obstoječe, ki bi se ob racionalnem definiranju pokrajin koncentrirala v smer decentralizacije države, kar pomeni, da bi bil prenos oblasti domišljen in racionalen. Ob tem bi seveda morali tudi ugotoviti, ali je še vedno racionalno imeti vrsto paradržavnih institucij, in to bodisi na področju civilne iniciative, bodisi na področju racionalizacije procesov na ministrstvih in občinah. Jedro bi torej moralo biti usmerjeno v procesni menedžment, kot to že nekaj časa poznajo v razvitih sistemih.

Naj spomnim bralce, da vse naše sosede utemeljujejo razvoj svojih držav na osnovi razvoja pokrajin. Toda pokrajin, ki to v resnici so z vsemi svojimi specifičnimi značilnostmi in s tem tudi potenciali. Upajmo le, da bo pred tridesetimi leti zapisan 143. člen Ustave Republike Slovenije v doglednem času tudi realiziran.

Maribor, 31. 5. 2020

zasl. prof. dr. Dušan Radonjič